

Motion till riksdagen 2009/10:A410

av **Berit Högman m.fl. (s)**

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att investera i ungas möjligheter till jobb.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitet i Arbetsförmedlingens insatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphandlade jobbplatser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till handledning vid praktik.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvecklad arbetsförmedling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utbyggnad av den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetsförmedlingens ansvar för nyanlända på arbetsmarknaden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetsförmedlingens ansvar för mottagandet av utförsäkrade sjukskrivna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om funktionshindrades möjligheter till arbete.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till unga funktionshindrade.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om validering av yrkeskunskaper.

Fel! Okänt namn på

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklade möjligheter till kompetensutveckling i arbetslivet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetenskommissioner.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förstärkning av arbetsmiljöarbetet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av arbetslivsforskning.
17. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 850 000 000 kr under 2011–2013.
18. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:1 Arbetsmiljöverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 22 400 000 kr under 2011–2013.
19. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	53 705 710	+5 200 000
– Höjd ersättning till 80 % samt höjt tak till ca 950 kr/dag		+6 400 000
– 100 dagars ersättning vid deltidarbetslöshet		+800 000
– Lägre kostnader för aktivitetsstöd och akassa		+2 000 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	8 025 400	+1 090 000
– Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, 10 000 platser		+1 500 000
– Jobbutbildningar för unga, 2 500 platser		+375 000
– Rehabilitering av sjukskrivna inom Arbetsförmedlingen		+100 000
–Handledning av praktikanter (merkostnadsersättning)		+100 000
– Upphandlade jobb		+50 000
– Bättre stöd till unga med funktionsnedsättning		+25 000
– Nej till utökad upphandling av coacher		+1 360 000
Lärlingsplatser		+300 000
1:4 Lönebidrag och Samhall		
– Lönebidrag, 5 000 platser 2010	15 215 406	+675 000
2:1 Arbetsmiljöverket	574 612	+100 000
Summa	88 358 365	+7 065 000

Motivering

Sveriges välstånd bygger på en stabil ekonomi, hög sysselsättning, välutbildad arbetskraft och avancerad produktion. Den svenska modellen innebär att arbetsmarknadens parter tar ansvar för lönebildningen och andra förhållanden på arbetsmarknaden. Samverkan mellan samhället och arbetsmarknadens parter har starkt bidragit till att få till stånd investeringar och andra insatser som har behövts för att säkra en långsiktigt hållbar utveckling av den svenska ekonomin. Samhällets roll är att erbjuda den som är aktiv på arbetsmarknaden möjligheter till utbildning och utveckling och ett inkomstskydd om man hamnar i perioder när man inte kan arbeta.

Öppenhet mot förändringar och globalisering bygger på att människor känner trygghet och tillförsikt inför framtiden.

I krisen prövas samhället och dess förmåga att stödja en snabb återhämtning av efterfrågan i ekonomin och av företagens konkurrenskraft. Samhället har också, särskilt i kristider, en viktig uppgift i att trygga välfärden och medborgarnas försörjning. I samhällets uppgift ingår att överbygga lågkonjunkturer med insatser som kortsiktigt bidrar till att lösa akuta problem och långsiktigt skapar ett starkare samhälle.

Vi socialdemokrater är övertygade om att alla har förmågan att bidra till Sveriges utveckling. Vi vill skapa ett arbetsliv som utvecklas genom människors kraft och vilja – inte genom rädsla och otrygghet. En starkare arbetslinje handlar om att varje människas förmåga och vilja till arbete tas till vara, även om det innebär att alla inte bidrar på samma sätt. Vi socialdemokrater menar att staten i den djupa lågkonjunktur vi nu befinner oss bör göra betydligt mer än den gör och att insatser borde ha satts in redan förra hösten.

Vår arbetslinje har fyra byggstenar: en offensiv politik för att skapa fler jobb, en tydlig målsättning att åstadkomma ett uthålligt arbetsliv som förhindrar utslagning och som gör att människor kan arbeta ett helt yrkesliv, en aktiv arbetsmarknadspolitik som skapar möjligheter – men som också ställer krav på att den som drabbats av arbetslöshet försöker hitta ett nytt jobb – och, till sist, en väl fungerande inkomsttrygghet mellan två jobb.

Det ska alltid finnas möjligheter att gå vidare eller att börja om på nytt genom kompetensutveckling eller stöd för att starta eget företag. Den som får del av arbetslöshetsförsäkringen ska söka jobb aktivt och delta i insatser som förbättrar möjligheterna att få ett nytt jobb. Man måste också vara beredd att ibland byta yrke eller flytta för att öka chanserna till jobb. Som arbetssökande med a-kassa är man skyldig att acceptera de möjligheter till aktivitet och utbildning som erbjuds. Den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken bygger på både rättigheter och skyldigheter. Men för att kunna utkräva engagemang och aktivitet av den arbetssökande måste det stöd som erbjuds bestå av en mångfald av insatser av hög kvalitet.

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater står bakom en starkare arbetslinje. I regeringens politik går kvantitet före kvalitet och passivitet före aktivitet. Det främjar inte en långsiktigt hållbar arbetslinje som tillvaratar kompetens på ett effektivt sätt. Skyldigheterna har skärpts medan rättigheterna är färre och sämre. Samhället har trätt tillbaka och ställer inte resurser till förfogande för att uppmuntra människors vilja till utveckling. Inom regeringens jobbgaranti får endast en av fem en aktiv insats som kan öka möjligheten att ta sig ur långtidsarbetslösheten. Regeringens försämringar av arbetsmarknadspolitiken gör att det är svårare att ställa om och komma igen om man förlorar jobbet, blir sjuk eller aldrig ens har fått sitt första jobb.

Var och en har ett eget ansvar för sitt liv och för att skapa förutsättningar för att få ett bra jobb, men samhället måste ge oss möjlighet att ta detta ansvar. Detta måste ske genom att samhället tillhandahåller utbildningsplatser på olika nivåer och med olika inriktningar. Det måste vara både praktiskt och ekonomiskt möjligt att delta. Förutom relevant kompetens är de avtalade trygghetssystemen i form av inkomstbortfallsförsäkringar en viktig pusselbit för att människor ska våga byta jobb eller byta inriktning i livet. Och detta är viktigt också för arbetsgivarna och för samhället som helhet eftersom det skapar bättre förutsättningar för att vi snabbt ska anpassa oss till nya förhållanden och ny efterfrågan på arbetsmarknaden. Därmed skapas goda förutsättningar för tillväxt.

Investera i ungas möjligheter att få jobb

Nu lämnar de största ungdomskullarna sedan fyrtiotalistgenerationen skolan. De som är unga idag ska bära upp samhället imorgon. Unga människor står för en stor och positiv kraft i vårt samhälle, de är kreativa och ser nya lösningar. Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering och vår viktigaste uppgift. Alla goda krafter i samhället måste mobiliseras för att skapa möjligheter och en ljusare framtidsbild för dagens unga. Det behövs ett ledarskap där de unga känner att vi står bakom dem. Vi vill erbjuda en politik som gör att unga kan växa och utvecklas och därmed bidra med sin fulla potential. Vi vill visa en modern väg in i framtiden.

Samtidigt som vi nu möter en ekonomisk kris står vi inför en långsiktig demografisk utmaning där antalet äldre ökar. För att generationsväxlingen ska kunna ske utan betydande störningar på arbetsmarknaden i form av arbetskraftsbrist, måste unga hjälpas in i de branscher som har en stor andel äldre. Alla de unga som idag tycker att läget känns hopplöst ska känna att de snart kommer att behövas. Kunskap och bildning är en väg till personlig frigörelse och utveckling, men också det bästa sättet att rusta sig för arbetslivet.

Det är viktigt att komma ihåg att även om många unga nu går arbetslösa, 27 procent enligt Eurostats senaste statistik, så är unga inte en homogen grupp. Många klarar sig rätt bra även om det kan innebära en period med korta jobb innan man får fotfäste i arbetslivet. De som har det svårast är personer utan slutbetyg från gymnasiet och unga med funktionsnedsättning. Den redan mycket höga ungdomsarbetslösheten, kan komma att stiga dramatiskt

om inget görs och de som står längst ifrån arbetsmarknaden kommer att drabbas hårt.

Av alla de unga arbetslösa som finns i Sverige är det ganska få som skriver in sig vid Arbetsförmedlingen. Eftersom få unga får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och möjligheterna att få hjälp är små, är incitamenten att söka sig till Arbetsförmedlingen inte särskilt stora. Unga arbetslösa får vänta tre månader på att komma ifråga för en insats och därefter ofta ytterligare en tid på att kanske få en aktiv insats. Även om de flesta unga är arbetslösa en kort tid så finns en grupp på närmare 12 000 som har varit inskrivna mer än ett år vid Arbetsförmedlingen¹. Vi vill avskaffa 90-dagarsregeln så att alla som behöver omedelbart stöd ska få en det. Det måste vara värt besväret att gå till Arbetsförmedlingen även om man inte har rätt till a-kassa.

Vi lägger tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet fram ett brett jobbprogram för unga som innehåller olika former av jobbskapande insatser, utbildning och praktik. Hela programmet redovisas i motion 2009/10:Fi260.

En förbättrad arbetslöshetsförsäkring

En väl fungerande, förutsägbar och solidariskt finansierad arbetslöshetsförsäkring är en viktig grundsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen. En sådan arbetslöshetsförsäkring möjliggör nödvändig strukturomvandling, ger ekonomisk trygghet till den som förlorar jobbet och stimulerar efterfrågan i ekonomin när arbetslösheten stiger. Den motverkar också en press nedåt på lönerna och lägger grunden för en bred uppslutning kring öppenhet och utveckling i svensk ekonomi. En arbetslöshetsförsäkring som omfattar många arbetstagare är en viktig länk i en stark arbetslinje.

Den borgerliga regeringen har saboterat arbetslöshetsförsäkringen. Avgifterna har höjts, ersättningen och taket har sänkts, sättet att beräkna dagpenningen har ändrats så att fler får ut mindre och villkoren för att överhuvudtaget få någon ersättning har skärpts. Regeringen säger sig stå bakom arbetslinjen, men i själva verket har den skapat incitament för att man av ekonomiska skäl inte behåller en anställning på deltid i väntan på en heltidsanställning. Även om man har jobbat innan man blev arbetslös, är det inte säkert att man får någon a-kassa eftersom villkoren idag är svårare att uppfylla. Den som arbetar i en bransch som är utsatt för stora påfrestningar som en följd av den ekonomiska krisen får ta den största smällen, inte bara för att man riskerar att bli av med jobbet utan också för att man måste betala mer än andra för samma försäkring. Enskilda individer får bära jobbkrisens börda.

Vi socialdemokrater menar att det mest effektiva sättet att öka tryggheten för löntagarna är att påbörja återuppbyggnaden av arbetslöshetsförsäkringen. Vi vill bland annat prioritera en sänkning av avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen genom att införa en skattereduktion för avgiften som motsvarar upp till 75 procent av avgiften. Det betyder att en löntagare som idag betalar

¹ Arbetsförmedlingens statistikenhet, avser våren 2009.

Fel! Okänt namn på

400 kronor i avgift får en skattereduktion på 300 kronor. Förslaget är av sådan karaktär att det kan verkställas omedelbart. Skattereduktionen innebär att avgiften för medlemskapet kommer att understiga 100 kronor i månaden i de flesta kassor. Förändringen sker inom ramen för förvärvsavrdraget och innebär att förvärvsavrdraget skalas ner. Det innebär att medlemmar i a-kassan med låga inkomster och höga avgifter gynnas mest.

Vi avser också att ta bort den differentiering av avgiften beroende på vilken a-kassa man tillhör som regeringen har infört. För att göra detta kommer vi att se över hela den nuvarande konstruktionen av avgiftssystemet.

Utöver att kraftigt sänka avgiften vill vi också att de allra flesta ska få ut 80 procent av sin tidigare inkomst vid arbetslöshet. Denna reform ska genomföras så snart det statsfinansiella läget så tillåter. Vi vill börja med att höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 procent och taket till 950 kronor per dag 2010, 970 kronor per dag 2011 och 990 kronor per dag 2012. Efter 100 dagars arbetslöshet trappas taket ned med 150 kronor. Förändringarna innebär att taket höjs från 18 700 till 27 200 kronor i månaden. Vi vill också förbättra arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa så att antalet ersättningsdagar höjs från 75 till 100 dagar.

Kvalitet i Arbetsförmedlingens insatser

Vi socialdemokrater vill att alla arbetssökande ska bemötas med värdighet och respekt och ges stöd utifrån vars och ens individuella behov. Arbetssökande kan inte ses utifrån en gruppstillhörighet som kan ges en etikett beroende på födelseland, yrke eller ålder. Varje individ ska behandlas utifrån sina förutsättningar till följd av bakgrund, erfarenhet och kunskap. Stödet från Arbetsförmedlingen måste vara lika mångfacetterat som människorna. Av detta följer också att det inte på förhand går att säga när en aktiv insats ska erbjudas den arbetssökande. En del behöver en aktiv insats direkt vid inskrivningen, medan andra med bättre utgångsläge inte behöver stöd i första taget. Ytterligare andra behöver enklare insatser som vägledning och stöd att skriva ansökningar. Under den borgerliga regeringen har resurserna till Arbetsförmedlingen varit för små och satsats fel och synen på de arbetslösa har gjort att individperspektivet har tappats bort.

Till var och en efter behov – svårare än så behöver det egentligen inte vara. Men regeringen vill annorlunda. Man har inrättat en jobb- och utvecklingsgaranti där en arbetssökande får vänta över ett år på att få ta del av insatser som förbättrar jobbchanserna. Och inte ens då är det säkert att man får något annat stöd än hjälp att söka jobb. Unga måste vänta tre månader på att komma in i garantin och väl där ofta ännu längre på att få ta del av praktik eller utbildning. Inom garantierna får endast 19 procent av de vuxna en aktiv insats medan endast 15 procent av ungdomarna i garantin får en aktiv insats. De övriga får olika former av coaching, vägledning eller ingen insats alls.

En viktig uppgift för Arbetsförmedlingen är att förhindra att de långtidsarbetslösa blir fler. Att vara arbetslös under några månader kan vara nog så jobbigt, men att vara utan jobb i flera år bryter ner självkänslan och verkar

Fel! Okänt namn på

stigmatiserande i förhållande till arbetsgivaren. För den som har varit arbetslös länge krävs ofta stora insatser för att personen ska vara aktuell för ett jobb. Vi vet också från den förra djupa lågkonjunkturen att arbetslösheten permanentades på en högre nivå när konjunkturen vände och att många av dem som förlorade jobbet aldrig lyckades komma tillbaka ens under högkonjunkturen.

De allra flesta som blir arbetslösa behöver inte någon särskild insats från Arbetsförmedlingen för att kunna hitta ett nytt jobb. Men för en del är det uppenbart redan från inskrivningsdagen att en insats kan komma att behövas. Detta är särskilt tydligt för personer som av olika anledningar har varit borta från arbetsmarknaden en lång tid, inte har någon arbetslivserfarenhet eller som saknar grundläggande utbildning.

Regeringen har lagt om arbetsmarknadspolitiken från aktiva till passiva åtgärder. Den största skillnaden är att de arbetssökandes möjligheter att få arbetsmarknadsutbildning och praktik har minskat kraftigt. Jämfört med våren 2006 har antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen skurits ner med 65 procent, vilket är anmärkningsvärt lågt givet arbetsmarknadsläget. Detta har skett trots att utvärderingar visar att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen ger den enskilde mycket goda chanser att etablera sig på arbetsmarknaden.² Särskilt goda resultat har den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen för personer med låg utbildning och personer som är födda utanför Norden. Andelen i arbetspraktik har sjunkit med 47 procent mellan maj 2006 och maj 2009.

Vi socialdemokrater är kritiska till att regeringen har dragit in stödet till handledning för de arbetsgivare som tar emot praktikanter. I tider när ekonomin stramas åt i företag och hos offentliga arbetsgivare är det ännu svårare att hitta praktikplatser med kvalitet. Regeringens satsning på arbetspraktik och praktisk kompetensutveckling har därför inte lyckats. Trots detta, och även denna gång utan att resurser anslås för ökad kvalitet i insatserna, vill regeringen ytterligare öka antalet praktikplatser genom att tillföra medel för aktivitetsstöd. Vi socialdemokrater menar att detta inte räcker. Vi vill ge extra stöd till arbetsgivare för eventuella merkostnader i samband med handledning av arbetslösa. Vi anslår därför 100 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen för detta ändamål.

Behovet av stöd till dem med nedsatt arbetsförmåga är stort. I lågkonjunktur är det dessutom ännu svårare att hitta arbete om man inte kan erbjuda full arbetskapacitet. Vi vill därför öka resurserna till Arbetsförmedlingen så att fler kan erbjudas en möjlighet till arbete med lönebidrag. En utökning av platserna är särskilt viktig för att svara upp mot behoven hos dem som nästa år utförsäkras från sjukförsäkringssystemet. Vi vill vika 5 000 platser för lönebidragsanställningar inom kultursektorn och den ideella sektorn.

För att ytterligare öka möjligheterna för långtidsarbetslösa att få kontakt med arbetsmarknaden vill vi ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att upphandla arbeten. Dessa jobbplatser ska Arbetsförmedlingen kunna anvisa till i syfte att

² Se till exempel Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU); de Luna, Xavier, Anders Forslund och Linus Liljebäck, Effekter av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för perioden 2002–2004, IFAU Rapport 2008:1.

Fel! Okänt namn på

prova arbetsförmågan eller att ge den långtidsarbetslösa meriter att gå vidare. För ändamålet avsätts 50 miljoner kronor under 2010 och 2011. Beloppet beräknas kunna ge 2 000 platser under tre månader.

Vi socialdemokrater är positiva till privata alternativ i arbetsförmedlingsverksamheten eftersom det kan bidra till ett bredare utbud av tjänster. Vi motsätter oss däremot starkt att låta privata aktörer ta över all arbetsförmedling bland annat eftersom det då skulle vara omöjligt att säkerställa hög kvalitet och tillgänglighet i verksamheten över hela landet. Kvalitetsmål ska styra all verksamhet som tillhandahålls genom Arbetsförmedlingen och vi tror att detta mål tillgodoses bäst genom en blandning av verksamhet i statlig och privat regi.

Dock har den alltför snabba upphandlingen av stora volymer coachplatser som regeringen har beslutat inte gagnat de arbetslösa. De problem som har uppstått under det gångna året hade kunnat undvikas om regeringen först hade utvärderat försöken med privata aktörer innan man uppdrog åt Arbetsförmedlingen att göra ytterligare upphandlingar. Det är absolut nödvändigt att bygga upp en uppföljnings- och utvärderingsfunktion för att säkerställa kvaliteten i tjänsterna och att de statliga medlen används så effektivt som möjligt. IAF har dessutom i en rapport pekat på brister beträffande myndighetsutövningen under tiden ansvaret för de sökande ligger hos de privata aktörerna.³ Detta är ett allvarligt exempel på hur rättssäkerheten för den enskilde äventyras och nödvändiga insatser för de arbetslösa har försenats.

En utvecklad arbetsförmedling – Kompetensförmedlingen

Vi socialdemokrater vill utveckla den traditionella Arbetsförmedlingen genom att bygga om delar av den till en kompetensförmedling. Förutom att matcha arbetssökande till lediga jobb ska Kompetensförmedlingen stärka de arbetssökandes möjligheter genom att vägleda till utbildning. Kompetensförmedlingen ska utnyttja den mångfald av utbildningsmöjligheter som finns i samhället – hos institut, företag, yrkesutbildare, vuxenutbildning, högskolor, folkhögskolor – för att matcha investeringar i människors kompetens med behoven på arbetsmarknaden. Det ska handla om kvalificerad vägledning och förmedling med gedigna kunskaper om arbetsmarknaden i närområdet och olika utbildningsvägar både till arbetssökande och till dem som har ett arbete men vill byta inriktning i arbetslivet.

³ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) Rapport 2009:5.

En utbyggnad av den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen

Vi socialdemokrater värnar kvaliteten i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Den som söker jobb får inte fastna i passivitet eller en rundgång av meningslösa åtgärder, utan ska erbjudas individuellt anpassade insatser som ökar möjligheten för den arbetssökande att få ett arbete. En insats som har visat sig ha en tydligt positiv inverkan på möjligheten till jobb är den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen⁴. Vi motsätter oss den borgerliga regeringens kraftiga neddragningar av arbetsmarknadsutbildningen och vill utöka den med 12 500 platser. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning har sjunkit med 65 procent mellan våren 06 och våren 09 – detta trots att antalet anmälda arbetssökande vid Arbetsförmedlingen under samma period har varit oförändrat. Våren 2006 fanns 10 670 personer i genomsnitt varje månad i arbetsmarknadsutbildning. Våren 2009 hade antalet sjunkit till 3 740. Även arbetsmarknadsutbildningen som andel av de arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen har sjunkit kraftigt. Under första halvåret 2006 låg andelen kring 5 procent medan den under det första halvåret 2009, under betydligt sämre konjunktur, ligger på 1,8 procent.

Avsikten med arbetsmarknadsutbildningen är att förhindra bristsituationer på arbetsmarknaden. Det innebär att utbildningen, för att vara så effektiv som möjligt, måste kunna lösa brister snabbt. I arbetet med att fastställa efterfrågan på arbetskraft måste det lokala näringslivet, arbetstagarorganisationer och kommuner samverka. Vårt förslag till kompetenskommissioner fyller en viktig sådan funktion. I lågkonjunkturer måste resurserna inriktas mot insatser som leder till jobb när konjunkturen vänder och som gör att behovet av personal snabbt kan fyllas. Arbetsmarknadsutbildningen är därför ett strategiskt verktyg för att förbereda arbetskraften för den efterfrågan som kommer.

Vi vill öka antalet platser i den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen med 12 500 platser 2010, varav 2 500 platser ska gå till ungdomar.

Vi vill också öka möjligheten för fler arbetslösa att utbilda sig på komvux. Förutom att öka antalet platser med 25 000 i komvux och yrkesvux 2010, föreslår vi ett utbildningsbidrag för komvuxstudier för arbetslösa.

Arbetsförmedlingens ansvar för nyanlända på arbetsmarknaden

I budgetpropositionen förklarar regeringen att den avser att presentera en integrationspolitisk proposition under hösten 2009. Vi utgår från att de anslag som föreslås i budgetpropositionen kommer att preciseras och sättas i ett större sammanhang när den integrationspolitiska propositionen presenteras. Utan att ha tillgång till en tydligare bild är det svårt att utifrån budgetproposit-

⁴ Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Rapport 2008:1.

Fel! Okänt namn på

ionen bedöma regeringens politik på området. Vi väljer därför att i denna budgetmotion inte ta ställning till de förslag som framförs av regeringen.

Det står dock klart att regeringen avser att ge Arbetsförmedlingen ett större ansvar vid etableringen av nyanlända invandrare. Att tydligare sätta jobben i fokus vid etableringen är en utveckling vi ställer oss positiva till. Alla ska ges en reell chans att stå för sin egen försörjning och bidra i samhället. Det krävs en tydligare och bättre fungerande arbetslinje för dem som nyss kommit till vårt land som inkluderar bland annat validering, möjligheter till komplettering av tidigare utbildning och yrkeskunskap samt en svenskundervisning som är individanpassad och ändamålsenlig.

Statens ansvar vad gäller såväl mottagandet av asylsökande som introduktionen av nyanlända behöver ses över och förtydligas och detta måste göras i ett sammanhang. Som en del i detta ingår formerna för statens samarbete med kommunerna. Vi vill uppmärksamma att flera kommuner som står för en stor andel av mottagandet har utvecklat en väl fungerande organisation för att kunna ta emot nyanlända. Det vore till stor skada för integrationspolitiken om dessa erfarenheter och funktioner inte skulle tas tillvara när huvudansvaret överförs till Arbetsförmedlingen.

Regeringen lägger också förslag om så kallade etableringslotsar. Även här finns det anledning att vara försiktig. Vi ställer oss tveksamma till förslaget om lotsar i form av privata aktörer, eftersom vi inte tror att regeringens förslag skulle medföra de positiva effekter som anförs i propositionen. Det finns en uppenbar risk för oklara ansvarsförhållanden och befogenheter mellan den ansvariga myndigheten och de fristående aktörerna. I Sverige har åtgärderna ännu prövats endast i liten skala.

Vårt svar på regeringens integrationspolitiska proposition kommer mer utförligt att beskriva utgångspunkterna för den socialdemokratiska politiken på området.

Vi tror att det behövs riktade insatser i syfte att i ökad utsträckning kunna nå även anhöriginvandrare när det gäller förutsättningarna för arbete och egen försörjning i Sverige. I många fall handlar detta om kvinnor som har visat sig ha ännu svårare än män att etablera sig på arbetsmarknaden. Vi anslår 10 miljoner kronor till ett tvåårigt projekt för att främja nyanlända kvinnors etablering (utg.omr. 13).

Arbetsförmedlingens ansvar för utförsäkrade

Från och med den 1 januari 2010 ska Arbetsförmedlingen ta över ansvaret för att återföra alla de personer som utförsäkras från sjukförsäkringssystemet in på arbetsmarknaden. Regeringen uppskattar att 54 000 personer utförsäkras under 2010. Redan vid årsskiftet infaller den så kallade stupstocken då tusentals människor i ett slag blir av med sin sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning. Regeringens hantering av sjukförsäkringen är ett hafsvverk som drabbar enskilda människor hårt. Vi menar att stupstocken i sjukförsäkringen inte är värdig ett land som vårt och säger nej till detta.

Regeringens förslag innebär att man nu slänger ut sjukskrivna ur försäkringen utan att veta om de klarar att stå till arbetsmarknadens förfogande. Av dem som utesluts ur försäkringen har troligen en mycket stor andel ingen arbetsgivare som kan hjälpa till med rehabiliteringen tillbaka till arbetslivet. Dessa ska, om de bedöms kunna arbeta och står till arbetsmarknadens förfogande, få hjälp med att hitta ett nytt jobb av Arbetsförmedlingen. Det ställer höga, och nya, krav på att Arbetsförmedlingen kan hantera en så stor grupp med delvis helt andra behov än dem man normalt hanterar vid Arbetsförmedlingen. Det är högst oklart hur de utförsäkrade ska tas emot hos Arbetsförmedlingen, hur många av de 54 000 som kan förväntas ha arbetsförmåga till någon del, och det är därför ytterst svårt att avgöra vilka resurser som kommer att krävas för att återföra de utförsäkrade till arbetsmarknaden.

För att stärka tryggheten och hjälpa sjukskrivna tillbaka i arbete föreslår vi ett program i tre punkter:

1. En rehabiliteringsmiljard.

Många av dem som är sjukskrivna och en betydande del av dem som tidigare har haft sjuk- och aktivitetsersättning har en lång, passiv period av sjukskrivning eller förtidspensionering bakom sig. Utan individuellt anpassade insatser kommer det att vara svårt för dessa personer att gå tillbaka i arbete – även om de har arbetsförmåga. Dessa personer behöver få ett bra bemötande och få del av individuellt anpassad och arbetslivsinriktad rehabilitering. Därför vill vi avsätta en rehabiliteringsmiljard för att få sjukskrivna och före detta förtidspensionärer tillbaka i arbete 2010 till 2012. Två tredjedelar av dessa resurser avsätts till Försäkringskassan för rehabilitering av sjukskrivna. En tredjedel går till Arbetsförmedlingen för rehabilitering av dem som tidigare haft tidsbegränsad sjuk- och aktivitetsersättning.

2. Ett handslag för hälsa och delaktighet – fler lönebidrag.

Idrottsföreningar, samfund, teatrar och kulturhus har ofta behov av hjälp med allt från praktiska göromål till administration. Många ideella krafter gör stora insatser som med ytterligare hjälp skulle kunna bli än mer värdefulla. Vi vill erbjuda ett handslag för hälsa och delaktighet. Med lönebidragsanställningar riktade mot ideell sektor och kulturverksamheter i bred bemärkelse kan många som tidigare haft tillfällig förtidspension få en ny möjlighet att starta om arbetslivet och göra en viktig insats.

Vi vill ge möjlighet för dem som utförsäkras från den tillfälliga sjuk- och aktivitetsersättningen att erbjudas ett lönebidrag. Utöver den ökning av lönebidragen som regeringen föreslår avsätter vi därför ytterligare medel som motsvarar 5 000 lönebidrag år 2010, 7 500 år 2011 och 10 000 år 2012 riktade till ideell sektor och kulturverksamhet.

3. En trygg sjukpenning.

Vi vill se till att den som är sjuk och inte kan arbeta ska ha rätt till sjukpenning, även om man har varit sjuk en längre period. Därför föreslår vi att stup-

Fel! Okänt namn på

stocken i sjukpenningen tas bort, och att ersättningsnivån ska vara 80 procent under hela sjukperioden.

Funktionshindrades möjligheter till arbete

Ett funktionshinder får aldrig innebära ett hinder för att få jobb. Man ska i första hand få jobb för sin kompetens och inte primärt genom lönebidrag. Precis som alla andra "grupper" är funktionshindrade ingen homogen grupp. Behovet av stöd skiftar. Gemensamt är att arbetslösheten är högre och att arbetsmarknaden är särskilt svår för funktionshindrade under en lågkonjunktur. I många fall är arbetsmarknadspolitiska insatser avgörande för om de får ett arbete eller inte.

Vi höjer anslaget till lönebidrag så att 5 000 fler kan få ett lönebidragsarbete under år 2010, 7 500 år 2011 och 10 000 år 2012.

Unga med funktionshinder är dubbelt utsatta på arbetsmarknaden och är därför överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa. För att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda ett bättre stöd behövs extra resurser. Vi tillför därför 25 miljoner kronor ytterligare 2010, 2011 och 2012 till Arbetsförmedlingen för ett mer individuellt stöd för unga med funktionsnedsättning.

Validering av yrkeskunskaper

Validering är ett sätt att ta tillvara varje individs samlade kunskap oavsett hur och var kunskapen har tillägnats. Särskilt betydelsefullt är detta för personer med lång yrkeserfarenhet och låg utbildning samt för personer med utländsk utbildning. Validering kan också vara ett sätt att tillgodoräkna sig yrkeskunskaper i en utbildningsprocess. Men det krävs system som säkerställer kvalitet, legitimitet och likvärdighet för att validering ska erkännas som metod. Idag tillämpas olika metoder i olika delar av landet för att validera kunskap, och människor får vänta orimligt länge för att få sina kunskaper validerade. För personer som får hjälp med validering ökar chansen att få ett jobb, byta jobb eller snabbare ta sig igenom en utbildning.

Kompetensutveckling i arbetslivet

Den socialdemokratiska jobbpolitiken kan illustreras genom tre mål: att kunna få ett jobb (eller en försörjning genom företagande), att kunna byta jobb och att kunna behålla ett jobb. Den gemensamma nämnaren för dessa tre är kompetensutveckling. En kompetensförsäkring är därför nästa stora framtidsreform. Den ska ge individen ekonomiska möjligheter att vidareutbilda sig och stärka sin ställning på arbetsmarknaden och gå vidare i arbetslivet innan man förlorar jobbet eller drabbas av ohälsa. Samhället ska inte utbilda inne på företagen men stötta de behov av vidareutbildning som finns hos den enskilde löntagaren och på arbetsmarknaden i stort. Genom att ge människor möjlighet

att vidareutbilda sig eller yrkesväxla ska försäkringen förebygga arbetslöshet och stärka arbetslinjen. Individerna saknar oftare möjligheten än viljan. Som många andra saker i samhället är möjligheten till vidareutbildning eller yrkesväxling något som alla behöver men som blir för kostsamt om vi ska stå för det var och en för sig. Därför behöver vi hitta en ny gemensam lösning som skapar möjligheter för både enskilda och samhället som helhet.

Vi vill pröva en försäkringslösning som staten och arbetsmarknadens parter står för gemensamt. Försäkringens primära syfte är att förebygga arbetslöshet samt motverka och förhindra inlåsning genom att höja individernas anställningsbarhet. På så sätt bidrar den till Sveriges fortsatta utveckling som kunskapsnation och stärker arbetslinjen.

Kompetenskommission

Vi socialdemokrater vill inrätta en kompetenskommission för att bland annat, tillsammans med branschföreträdare, stärka samverkan på olika nivåer för att kartlägga behovet av arbetskraft och utbildning. Kompetenskommissionen bör bestå av företrädare för näringslivets branschorganisationer, små och stora företag, kommuner, stat och fackförbund.

Ett förstärkt arbetsmiljöarbete

En god arbetsmiljö är mer än skyddsglasögon i industrin. En god arbetsmiljö handlar också om delaktighet i beslut på arbetsplatsen, inflytande över arbetsförläggning, ett gott samarbete mellan medarbetare och chefer, en väl fungerande arbetsorganisation, utvecklingsmöjligheter och tillgång till utbildning. En god arbetsmiljö gör det möjligt för fler att jobba längre, vilket bidrar till en starkare gemensam välfärd.

Vår gemensamma välfärd kräver en politik som förmår att skapa nya och utvecklande jobb för både kvinnor och män. Sverige ska vara en förebild med moderna arbetsplatser som erbjuder en kreativ och människovänlig arbetsmiljö. Men tyvärr går utvecklingen åt fel håll. Tre år med en borgerlig regering har inneburit att jobben har blivit både otryggare och osäkrare. För att den positiva trenden när det gäller anmälda arbetssjukdomar och arbetsolyckor ska fortsätta krävs ett kontinuerligt förebyggande arbete. Samtidigt som trenden i vissa delar ser positiv ut, ser det sämre ut med utvecklingen av den stressrelaterade ohälsan. Regeringens nedrustning av arbetsmiljöarbetet innebär att framtiden ser mörk ut.

Vi socialdemokrater anser att det behövs idéer, nytänkande, stimulans, engagemang etc. för att pröva och hitta nya vägar att utveckla arbetslivet med målet ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Kostnaderna för arbetsskador och arbetsrelaterade sjukdomar är enorma, och det gör arbetsmiljöfrågorna viktiga också ur en samhällsekonomisk synpunkt. Det är en god investering att förbättra arbetsmiljön på våra arbetsplatser!

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater vill öka anslaget till Arbetsmiljöverket med 100 miljoner kronor 2010. De ökade resurserna ska användas till förebyggande arbete genom fler arbetsmiljöinspektioner och utbildning av skyddsombud. 20 miljoner kronor öronmärks för att utveckla metoder och identifiera risksituationer när det gäller stress i arbetslivet.

Behovet av arbetslivsforskning

Genom Arbetslivsinstitutet fanns tidigare goda möjligheter att föra över forskningsresultat till arbetslivet och därigenom bidra till bättre hälsa och högre produktivitet. Idag har överföringen avstannat och unga lovande forskare vågar inte satsa på arbetslivsforskning. Det saknas kunskapsöverblick och kunskapsförmedling. Den samlande kraft Arbetslivsinstitutet tidigare var finns inte längre. Detta innebär att Sverige nu backar när det gäller arbetslivsforskningen, även i förhållande till övriga nordiska länder. När förhållandena på svensk arbetsmarknad ändras i snabb takt är behovet av arbetslivsforskning stort. Staten bör på ett övergripande sätt ange arbetslivsforskningens inriktning till exempel genom samverkan eller att tillskjuta resurser till universitet och myndigheter med ansvar för forskning.

Vi vill säkerställa en fortsatt forskning om arbetslivet genom ett tvåårigt forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö. Programmet ska genomföras i samverkan med arbetsmarknadens parter och inriktas mot skadedrabbade branscher och yrkesgrupper. Målet ska vara att minska antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor samt föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö.

Stockholm den 6 oktober 2009

Berit Högman (s)

Sylvia Lindgren (s)

Maria Stenberg (s)

Ann-Christin Ahlberg (s)

Jennie Nilsson (s)

Lars Lilja (s)

Luciano Astudillo (s)

Patrik Björck (s)